

Want het oude, historische gevoelen is, dat het sacrament gesubordineerd is aan het Woord. Het komt bij het Woord bij. Het wordt daaraan als teeken en zegel aangehangen. Terwijl het Woord iets en zelfs veel zonder het sacrament is, is het sacrament zonder het Woord niets en heeft geen waarde of kracht. Het is slechts een verbum visibile, een zichtbaar woord. Er is geen enkele weldaad, die uit het sacrament alleen, zonder het Woord, ontvangen kan worden⁸⁾.

De sacramenten zijn daarom ook niet absoluut noodzakelijk. „Omdat wij geen geesten, maar zinnelijke, aardse schepselen zijn, die het geestelijke niet anders dan onder zinnelijke vormen kunnen verstaan, heeft God de sacramenten ingesteld, opdat wij door het zien van die teekenen een beter inzicht zouden verkrijgen in Zijn weldaden, een krachtiger bevestiging zouden verkrijgen van Zijn beloften en alzoo in ons geloof zouden gesteund en versterkt worden.”⁹⁾

Maar de sacramentele beweging coördineert Woord en sacrament. Als 'er op aan komt, plaatst zij praktisch het laatste zelfs boven het eerste. Geen dienst is volwaardig, waarin ook niet het avondmaal is bediend. Hierin bereikt de cultus pas zijn toppunt. En het sacrament is dan niet een andere vorm of manier van Woordbediening. Maar achter prediking en sacrament staat het eigenlijke Woord van God, dat wel langs deze beide wegen tot ons komt, maar toch het meest bij het sacrament.

Hieruit vloeit vanzelf voort, dat de sacramentele beweging de continuïteit met de reformatie breekt, ook bij den aard en de werking der sacramenten. Volgens de reformatie doet het sacrament hierom zijn werking, omdat God zich verbonden heeft om, waar het sacrament naar Zijn bevel bediend wordt, zelf door Zijn Geest de onzichtbare genade te schenken¹⁰⁾. Maar volgens de sacramentele beweging bestaat er geen contractueel verband tusschen de werking van den Heiligen Geest en de bediening van het sacrament, zoodat wij, wanneer het teeken wordt uitgedeeld naar den wil van Christus, ons er van verzekerd mogen houden, dat de Geest ons den Heere Jezus en Zijn weldaden meer deelachtig maakt. Naar haar oordeel is het van te voren niet te zeggen of er iets, en zoo ja, wát er bij de sacramentsbediening plaats hebben zal. Wij beschikken niet over God. En als de sacramentsbediening effect heeft, geschiedt dit alleen, doordat Hij door onze vormen en vaten heenslaat of er inbreekt en zichzelf aldus mededeelt.

Eindelijk verlaat de sacramentele beweging het reformatorische spoor bij het getal sacramenten. De reformatie beperkte dit terstond tot slechts twee. (Heid. Cat., antw. 68; Nederl. Geloofsbelijdenis, art. 33.) Calvijns toon is buitengemeen streng, wanneer hij het over de vijf andere zoogenaamde sacramenten van de roomsche kerk heeft. En al voelde hij veel voor de plechtigheid van de handoplegging bij de bevestiging van de dienaren der kerk, toch telde hij dit niet onder de gewone sacramenten.¹¹⁾ Hij bewees bovendien een onuitsprekelijken dienst aan de christenheid, toen hij beweerde, dat de oorspronkelijke manier van sacramentsbediening het beste voorbeeld voor alle tijden is.¹²⁾

Maar aldus niet de sacramentele beweging. Wel heeft ook zij aan den eenen kant het onder protestanten gangbare getal van twee sacramenten, omdat deze alleen door Christus zijn ingesteld (blz. 69—70). Maar anderzijds is in principe de deur voor zeer vele opengezet. Want indien niet alleen doop en avondmaal, maar ook prediking en gebed, zang en muziek, en alle verdere handelingen in den eeredienst sacramenteel moeten wezen, dan valt moeilijk in te zien, waarin al dit andere zich van de twee sacramenten van doop en avondmaal onderscheiden zal. Is dit dan niet door Christus gewild en verordend? Doch door aldus in beginsel het getal der sacramenten uit te breiden en alles sacramenteel te maken, loopt men gevaar, geen enkel sacrament in strikten zin meer over te houden, en hiermee zijn eigen bestaansrecht juist als „sacramentele” beweging te verliezen.

Hier komt vanzelf de vraag op, welke diepere beginselen toch achter dit alles werkzaam zijn.

E. D. KRAAN.

8) Bavinck, t. a. p., 523—524.

9) Idem, t. a. p., 536.

10) Idem, t. a. p., 527.

11) Institutie, ed. Sizoo, IV, xiv, 20.

12) J. Stalker, Sacraments (Christian, Reformed), Art. in Hastings' Encyclopaedia of Religion and Ethics, IX, 913—914.

WEET U

dat er een „Ver. van Organisten bij de Geref. Kerken” bestaat, die o. a. ook onze Kerken van advies dient bij orgelbouw, -restauratie of 't benoemen van organisten?

KENT U

„Organist en Eredienst”, het maandblad, door deze vereniging uitgegeven, bevattende verschillende leerzame artikelen betreffende kerkzang, orgelspel enz., bovendien vaak voorzien van een muziekbijlage?

ZOUDT U

dat blad ook niet willen lezen? Het wordt U gratis toegezonden indien U donateur (min. f2.50 p. j.) of begunstiger (min. f1.— p. j.) van deze vereniging wordt. Aanmelding en gratis proefnummers bij den 2en Secretaris: R. HUIZENGA, Bilderdijklaan 79, Rijswijk (Z.-H.).

UIT DE SCHRIFT

Te Jeruzalem.

En als Hij met hen vergaderd was, beval Hij hun, dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden, maar verwachten de belofte des Vaders, die gij, zeide Hij, van Mij gehoord hebt.

Handelingen 1:4.

Het is niet zonder reden, dat, onder de dingen waarover Jezus met Zijn discipelen in de dagen vóór Zijn hemelvaart bezig was, bovenal genoemd wordt: — de belofte des Heiligen Geestes.

Immers op de komst van den Geest wachtte nu alles.

Het verzoenend werk van den Middelaar is volbracht. Het ligt gereed. Nu moet het worden toegepast. De Zoon des menschen moet in Zijn hemelsch leven verheerlijkt worden uit de vruchten van Zijn aardse leven.

Wie zal dat doen? Wie alléén kan de oogen voor Christus openen en het hart voor Zijn evangelie ontsluiten?

Nu komt de belofte des Heiligen Geestes. Want het zou die Goddelijke Geest zijn, die straks van boven kwam om het kruis te vallen en met onweerstaanbare macht het in te dragen in de wereld, om der menschheid het Evangelie te prediken teneinde haar Christus en al Zijn weldaden deelachtig te maken.

Doch waar zal die Geest nederdalen?

„En als Hij met hen vergaderd was, beval Hij hun, dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden”.

Ware zoo te verstaan, dat zij straks van Jeruzalem wél zouden scheiden. Alles herinnerde daar aan het lijden en sterven van den Meester. Dáár was de herder geslagen en waren de schapen verstrooid. Dáár had het kruis gestaan. En dáár hadden de discipelen de deuren moeten sluiten vanwege de vreeze der Joden. Ware het dan niet beter de jongeren naar veiliger oord te geleiden, om ongestoord hen aan te doen met kracht uit de hoogte? Deze overwegingen hebben gewis geleefd in het hart der discipelen.

Doch op dat alles is het bescheid, „dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden”; want dáár zal de Geest nederkomen.

Waarom juist dáár, — te Jeruzalem?

Het antwoord wordt gegeven door hetgeen straks aangaande Jeruzalem werd opgemerkt.

Juist omdat die plaats het toneel was geweest van Christus' lijden en sterven, omdat daar het werk van den Middelaar volbracht was, — dáárom zal de Geest daar nederkomen.

Waar het tarwegraan in de aarde valt en sterft — op die plaats schiet ook de halm op en draagt haar vrucht.

Om de éénheid te prediken tusschen het werk van Christus en dat des Geestes, om te doen zien, dat de Geest niets uit zichzelf geeft, maar het alles uit Christus neemt, — dáárom is de orde in het Koninkrijk Gods aldus, dat waar de verzoening is aangebracht, aldaar ook de Geest nederdaalt en werkt. En nu mogen de discipelen van Jeruzalem niet scheiden; ze moeten blijven bij dat lijden en sterven, bij dat kruis en dat graf van Christus. Want waar de schatten liggen, daar zullen ze ook worden uitgedeeld.

Hier is onderwijzing ook voor ons.

Wij leven wel in den tijd na de komst des Geestes, en wij hebben geen nieuwe uitstorting te verwachten; maar de werkzaamheid van den Heiligen Geest is nog altijd dezelfde; — Hij is het, en Hij alléén, die ons Christus deelachtig maakt.

Niemand aanvaardt uit zichzelf het heil in Christus, niemand kiest uit eigen begeerte Jezus tot zijn deel. Daar ligt nu het Evangelie, de schat der genade Gods in Christus, en nu heeft niemand ooren om te hooren, niemand een hart om te waardeeren, — — tenzij, — tenzij de Heilige Geest hem daarmee begiftigt.

Dit is een diepbeschemende gedachte.

Maar een heilzame gedachte; een gedachte die wij dagelijks op ons hebben te laten inwerken. Want wij zullen ons vernederen moeten, willen we verhoogd worden; wij zullen den Geest moeten noodig weten, zoo wij Christus willen aannemen. Doch wanneer wij deze waarheid gaan verstaan, wanneer het onze belijdenis wordt: „gansch hulpeeloos tot Hem gevloeden”, — dan krijgt ook die beschikking van Jezus zulk een waarde voor ons, „dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden”; dan wijst de Schrift ook nu nog, wáár de Heilige Geest komen en werken zal. Neen, nu niet meer in het plaatselijk Jeruzalem; maar wél nog altijd dáár waar het verzoenend werk van Christus is, waar men blijft bij Zijn kruis, waar men niet scheiden wil van Zijn volbrachte gerechtigheid.

Dit is de blijvende waarheid van Jezus' aanwijzing: — „te Jeruzalem”.

Zoo er dan een uitzien bij ons is naar de werking des Geestes, naar Zijn gaven en krachten, zoo in ons hart de overtuiging leeft, dat wij de hulp van den Heiligen Geest behoeven om te komen tot bekeering en geloof, tot vrede met God en vreugde des heils, — dat we ons dan den weg laten wijzen

waarin de Heere ons Zijn Geest schenken wil, en met heel onze ziel en al onze gedachten blijven bij Christus en Zijn gerechtigheid; laat ons te Jeruzalem blijven, om daar den Heiligen Geest te verwachten.

Hoe menigmaal gaan we, om troost en vrede en zekerheid te zoeken, den verkeerden weg. Wij onderzoeken en peilen ons hart om daar grond te vinden. Wij zien steeds naar binnen, en vinden daar geen afdoenden steun. En hebben we heden al iets, dan zijn we het morgen weer verloren. En wij blijven klagen.

Dit is ook geen „blijven te Jeruzalem”.

Dit is den Heiligen Geest ook niet welbehagelijk.

Dit is eigenlijk aan Christus de eer ontnemen. Jezus heeft niet gezegd: „Die zal het uit het uwe nemen”, maar: „uit het Mijne”. Uit Christus wil de Geest ons rijk maken. Welnu, dan hebben we ook bij Christus den Heiligen Geest te verwachten.

Daarom — niet scheiden van Jeruzalem, doch blijven bij het werk, bij de genade, bij het Evangelie van den Heere Jezus. Al duurt het lang, — niet uit Jeruzalem wegzwerfen naar andere plaatsen, gelijk de discipelen dat niet mochten; maar ons oefenen om met alle krachten der ziel te blijven bij het priesterlijk Middelaarswerk van Jezus Christus.

Dáár te Jeruzalem, dáár mogen we verwachten de belofte des Vaders, die ook wij van Hem gehoord hebben.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN

Nieuwe meeningen inzake lijden en sterven. (IV.)

We spraken over Heidegger. In nauw verband met zijn gedachten verdient nog een andere schrijver onze aandacht: Adolf Sternberger, met zijn boek: „Der verstandene Tod”; dit boek wil een onderzoek instellen naar Heideggers „existentiële ontologie”.

We wijzen op enkele punten.

a. Ook Sternberger wijst af alle troostredenen, die den mensch willen troosten over den dood. Weg met die troostredenen over den dood! De dood zelf is de troost. Immers: „wij sterven alle dagen”; ons leven sterft feitelijk zoolang het hier is. Daarom moet het „Dasein” den dood niet als „iets vreemds” beschouwen of behandelen, doch het behoort den dood „over te nemen”. De „nietigheid” behoort tot het wezen zelf.

b. Wanneer dus de dood zelf troost is, dan is het in principe verkeerd, den troost te putten uit een toekomst aan deze zijde van het graf, of ook uit een nieuw gebied en rijk van leven, dat aan de overzijde van dat graf wordt gedacht. Want het „Dasein” zelf is iets beklemmends, iets, dat beangstigt (zie hierboven, over Heidegger). Daarom kan het ook niet zich opmaken deze beklemming, dit angstgevoel, te overwinnen, of er van verlost te worden. Het nihilistische alternatief: óf inwilliging van het leven, óf een tegenactie ter bevrijding van het „Dasein”, b.v. in zelfmoord, is principiëel fout.

c. Daarom behoort ook bij voorbaat aan alle speculatie het recht te worden betwist, ons over den dood te troosten. Speculatie immers kan niets beslissen over den dood; en evenmin kan zij er goed aan doen, wanneer zij een hoop in ons wekt, welke zich zou grondigen op een verwachting, die het leven ziet als een tegenstelling van den dood. Want onder het perspectief van de hoop wordt ook de dood heel en al méé veranderd.

d. Daarom is ook alle dialectiek verwerpelijk, als deze den dood zou willen overwinnen. Dialectiek is slechts een „verlegenheid” der filosofie.

e. Deze anti-dialectische houding rechtvaardigt zich door critiek op Hegels dialectiek, ook inzake dood en leven. Uit Hegels dialectiek brengt Sternberger de volgende punten naar voren:

1. Een bloot natuurlijk leven, zegt Hegel, kan niet door zijn eigen kracht boven zijn onmiddellijke gegevenheid uitkomen in zijn ontwikkeling. Het wordt door iets wezenlijk „anders”, alienum quid, d.w.z. door een macht, die (als antithese) tegenover de natuur (als these) staat, boven zijn eigenlijke en eerste gegeven bestaan opgevoerd tot hooger plan; en dit uit zijn eigen eerste bestaan uit-gescheurd worden is zijn „dood”.

2. Deze opvatting van Hegel is doorzichtig, zoodra men maar weer denkt aan de grondgedachte van zijn filosofie. Hegels opvatting immers van de geschiedenis komt hierop neer, dat alle these wordt uitgedreven tot haar antithese. Staat ze eenmaal daarin over, dan verkrijgt deze ontmoeting van these en antithese een hooger opbloeien in de langs evolutieweg zich voltrekende synthese. In dezen zin is het dus te verstaan, wanneer onder 1 (hierboven) gesproken wordt van „iets anders”, iets, dat antithetisch tegenover het eerst gegeven staat.

3. De kwestie van den dood is echter bij Hegel uiteraard nog wel iets meer dan een aangelegenheid alleen van het natuurlijke leven. De dood raakt ook het „bewustzijn”. Juist dit „bewustzijn” wil boven alle begrenzing en „beperking” uitgaan, en wijl „het begrensd”, het „beperkte”, tot het bewustzijn zelf oorspronkelijk behoort, daarom wil het bewustzijn feitelijk boven

zich zelf boven de om uit te gesloten, „Jenseits”. Dit „Jenseits” van den principieel is zoo dus proces, da.

4. De do op den geldt met verhaal ontrent het. Want in d zijn indiv of die absolute individuee zelfverwer Zoo is de in het o individuee absoluten elk geval tot de volli luten Gees

Tegenov Heidegger, van Stern tiek wil E zegt Stern of naar ee beteekent werkelijke kan niet nimmer ab De z.g. ein „Dasein”, het weze gesneden vating va dan is die de eindigh these” me Heidegger antithese het ook v digheid als de ein evenmin igen? O, kan het n niet-iging” troost w roepen. Ma te worden, toch is ze. Het was c „niets”, m blijkt het. Het is c Hegeliaans komen an vijand v wil ons d verlossen staan, gelu Heidegger stellingen, dood bij h een mensa aangewe

En daard den man, deur gewez die hij een droeg. Ook troostend is dat niet. moeten we de andere over den op den de van ons a tweede Ad gebracht r een gansch het op de „Dasein” l dat bewee sein” inde Sternberge een Adanz staat der waarrachtig En dan treedt ter eersten A. Adam zijn dezen staar rechtsraan dan zou t menschen heid zijn daan van bleem van